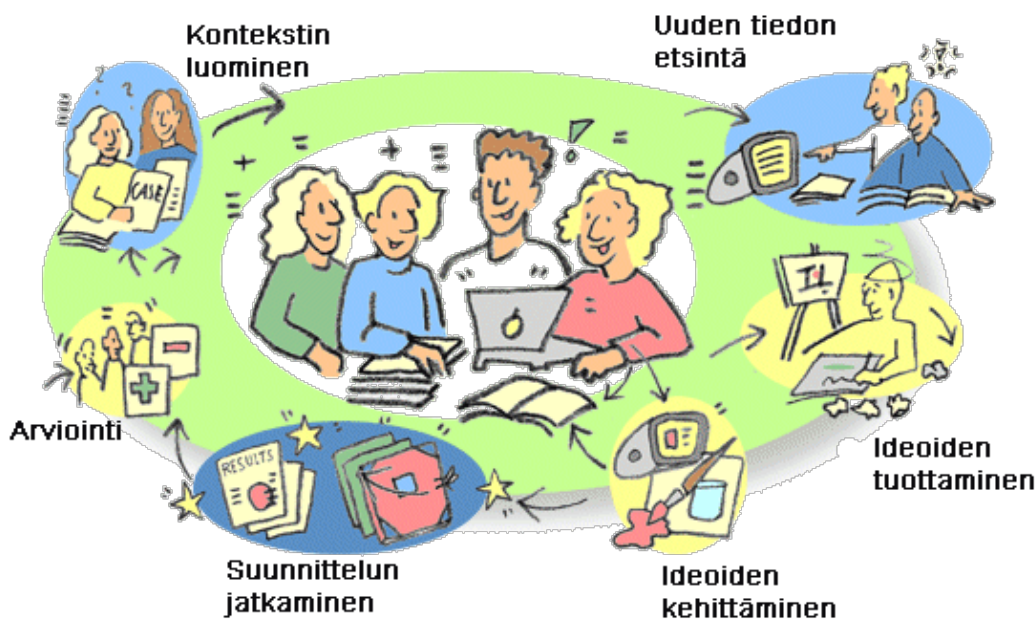

Säpinää suunnitteluun

Kirjoittanut [Aarnio Arja](#)

Säpinää suunnitteluun julkaisu on tarkoitettu käsityötä opettaville opettajille. Se antaa virikkeitä, miten oppilaita voisi ohjata suunnittelemaan käsitöitään. Sivustolla esitettävien tietojen taustalla on tutkivan oppimisen malli. Sivusto etenee reittimäisesti ja seuraavassa sivulla olevista linkeistä pääset reitin eri vaiheisiin.

Tietosivuilla on linkejä käytännön esimerkkiin, suunnitteluprosessin mukana etenevään sisustussuunnittelutyöhön. Esimerkin toivotaan havainnollistavan teoreettisempaa tekstiä ja samalla toimivan virikkeenä suunnitteluprojektien kehittämiseen käsityön tunneilla. Sivusto ei ole valmis resepti suunnittelun ohjaamiseen, vaan sen pyrkimys on toimia virikkeenä opettajille.

Prosessin eteneminen pähkinänkuoressa:

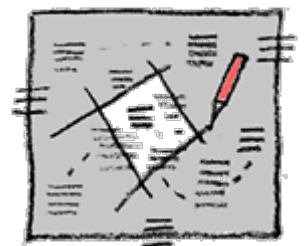
- Aiheen valinta (kontekstin luominen)
- Kysymysten asettaminen / suunnitteluongelman jäsentäminen
- Oman työskentelyteorian laatiminen
- Tiedon etsintä
- Ideoiden tuottaminen tuetusti
- Ideoiden kehittäminen eri menetelmin ja kerätyn tiedon hyödyntäminen
- Suunnitteluongelmien tarkentuminen, suunnittelun syventäminen
- Arviointi koko prosessin ajan.

AIHEEN VALINTA / KONTEKSTIN LUOMINEN

Suunnittelu sopivissa osissa

Suunnitteluprosessi on hyvä jakaa sopivan kokoiisiin osiin, joita työskentelään yksi kerrallaan. Opettajalla on iso rooli näiden vaiheiden käsittelyssä, sillä hänen on varmistettava, että vaiheita käsitellään riittävästi, ja ettei mikään vaiheista ole liian suuri. Usein suunnittelu saattaa karahtaa kiville siitä syystä, että suunnittelu koetaan liian suurena ja jäsentymättömänä möykkynä, eikä tiedetä mistä aloittaa ja miten edetä. Kun suunnitteluprosessi esitetään vaihe vaiheelta, opitaan sekä suunnitteluprosessista että suunnittelemaan.

Suunnitteluprosessissa on kyse luovasta ongelmanratkaisusta. Suunnittelu lähtee liikkeelle kohdatusta ongelmasta, johon pyritään suunnittelun avulla löytämään ratkaisu. Usein ongelma saattaa olla hyvin epämääräinen, jolloin alkuun pääsemiseksi on syytä määritellä ongelmaa tarkemmin.

Todelliset suunnittelutilanteet

Ihanteellisinta olisi, jos kouluissa voitaisiin toteuttaa todellisuuteen liittyvä suunnitteluprojekti. Suunnittelaan oikeasti johonkin tilaan tai jollekin henkilölle. Oppilaat ratkaisisivat koulussa (tai muualla) olevia todellisia arkipäivän suunnitteluongelmia.

Esimerkki: Miten voimme parantaa luokkamme viihtyvyyttä? Voisimmeko ryhmänä puvustaa vaikkapa koulun näytelmän? Tarvitaanko kotitalousluokkaan uudet esiliinat ja hatut?

Suunnitteluongelman valinta

Suunnitteluongelman valintaan koulussa vaikuttaa opetussuunnitelma sekä opettajan tekemä suunnitelma omasta opetuksesta. Käsiteltäviin aiheisiin kannattaa opettajan kehittää alustavasti jokin ongelma tai teema, josta voidaan oppilaiden kanssa lähteä liikkeelle. Jotta oppilaat saadaan innostumaan asioista jo alkuvaiheessa, ei ongelmaa kannata laatia kovin tarkaksi. Vaihtoehtoja voikin aluksi olla useampi, joista opettaja kehittää yhdessä oppilaiden kanssa hyvän lähtötilanteen.

Aiheen rajaaminen

Kun laajempi aihe on yhdessä valittu, voidaan aloittaa suunnitteluongelman tarkempi määrittely. Oppilaat voivat jakautua joko opettajan määräämiin, tai vapaasti valittuihin ryhmiin (esim. sisustusesimerkissä valitsemansa henkilön mukaisesti). Ryhmät alkavat muodostaa esiyymmärrystä valitusta aiheesta. Mitä on tarkoitus suunnitella? Kenelle suunnitellaan? Millainen tämä henkilö on? Mitä asioita meidän tulisi tietää ennen kuin aloitamme visuaalisen suunnittelun (mitä oppilaat kysyvät mielessään)? Oppilaat eivät ehkä itse keksi kysymyksiä ja asia voi tuntua omituiselta. Opettajan onkin hyvä ohjata ryhmiä kysymysten muodostamisessa. Oleellisia kysymyksiä ovat ”miten” ja ”miksi” kysymykset. Näiden kysymysten ja niihin etsittävien vastausten avulla oppilaiden ymmärrys aiheesta laajenee ja he oppivat.

Esimerkkinä sisustussuunnittelu

Tähän julkaisuun on valittu konkreettinen ja havainnollistava aihe on sisustus. Keskeisimmäksi kysymyksenä suunnitteluprosessin alussa nousi: Miten luoda sisustus, joka vastaa asunnossa asuvan henkilön tarpeita? Tehtävänantona oli myynnissä olevan asunnon näyttö. Erilaiset ihmiset tulevat katsomaan asuntoa ja oppilaiden tehtävänä on valita henkilö, jolle he asunnon myyvät. Suunnittelua ei aloiteta ”tyhjän päältä”, sillä kustakin henkilöstä on esitetty joitakin suunnitteluun vaikuttavia tietoja. Pienemmille oppilaille tehtävänantoa voidaan muuttaa käsittämään yhden huoneen, esimerkiksi heidän omansa. Tehtävänannon yhteydessä annetaan oppilaille myös asunnon pohjapiirustus suunnittelun tueksi.

Kysymysten arvioiminen

Kysymysten laatimisen jälkeen niitä on hyvä arvioida yhdessä. Mitkä kysymyksistä ovat hyviä? Onko kysymyksissä kenties lähes samaa tarkoitettavia kysymyksiä? Voisiko kysymyksiä luokitella aihealueittain? Kun kysymyksiä käydään yhdessä läpi, saattaa mieleen nousta vielä lisää kysymyksiä. Arvioitaessa kysymyksiä yhdessä, voidaan epäolennaisimmat kysymykset, tai ehkä samaa asiaa koskevat kysymykset karsia pois.

Sisustussuunnittelussa esiin nousseita kysymyksiä

Sisustussuunnitteluprosessissa valittiin ensin kohdehenkilö tehtävänannoissa mainituista hahmoista. Henkilön sai valita oman mielen mukaan ja tällä kertaa kohdehenkilöksi valittiin lukion aloittava Sanni.

Liikkeelle lähdettiin lukemalla tehtävänannossa Sannista mainitut asiat ja kirjaamalla ylös siitä mieleen nousseet kysymykset. Näitä kysymyksiä olivat mm. Miten tilasta saadaan rauhallinen läksyjen tekoa varten? Miten paljon tarvitaan pöytätilaa, laatikoita, hyllyjä jne.? Miten keittiöstä saadaan toimiva? Mitä sinne tarvitaan? Miten nukkumatilasta saadaan rauhallinen? Miten käsityöharrastukseen liittyvät (mahdolliset) säilytystilaongelmat ratkaistaan? Miten mielikuvissa luotu ja haluttu tunnelma saadaan aikaan sisustuksella? Miksi sisustukseen on hyvä panostaa?

Kysymyksiä ei arvioitu yhdessä, mikä olisi ollut toivottavaa. Nyt joitakin tärkeitä kysymyksiä saattoi jäädä huomaamatta. Myöhemmin prosessin aikana mieleen nousi kyllä uusia kysymyksiä ja ne kirjattiin muistiin tutkimista varten. Tällainen kysymys oli mm. valaistukseen liittyvä kysymys. (Millainen valaistus asunnossa pitää olla?)

Tehtävänanto:

Helmilaakson kaupungissa on myynnissä 30 m²:n yksio. Asunnon esittely on sunnuntaina ja katsomassa käy muutama erilaisissa elämäntilanteissa oleva ihminen. Toimit asunnon esittelijänä sekä sisustussuunnittelijana tulevalle asukkaalle. Saat siis itse päättää kenelle asunnon annat, ja auttaa häntä sitten sisustuksen luomisessa. Luettuasi paperin loppuun, ensimmäinen tehtäväsi on kuitenkin kirjoittaa paperille muistiin kysymyksiä, joita sinulle tulee mieleen valitsemastasi henkilöstä ja sisustamisesta yleensä.

Jaana Juoksija on 23-vuotias urheilullinen nuori nainen. Hän opiskelee liikunnanohjaajaksi ja osittain siitäkin syystä hänen harrastuksiinsa kuuluu hyvin monia liikunnallisia lajeja. Lenkkeilyn lisäksi hän käy pelaamassa sählyä ja lentopalloa. Joskus hän käy myös miekkailmassa. Häntä ei aina näe kotona, koska opiskelut ja harrastukset pitävät häntä aina liikkeellä. Kun hän kuitenkin on kotona, hän haluaa rentoutua ja viettää aikaa mm. ruokaa laittaen. Nyt Jaana on harkinnut oman asunnon ostamista, ja tämä nyt esiteltävä asunto olisi sijainniltaan ja kooltaan ihanteellinen. Tiettyjä sisustuksellisia muutoksia pitäisi tietysti tehdä, mutta lähtökohdat omalle asunnolle on hyvä.

Marja Markkinoija on 38-vuotias markkinointipäällikkö. Hän on päättänyt ostaa pienen asunnon kaupungista työnsä takia. Marja joutuu joskus tekemään töitä pitkään ja silloin työpaikkaa lähempänä oleva asunto olisi kätevä. Työmatkaa kun Marjalla on 40km. Marja arvostaa luotoa ja se hän haluaa myös jollain tapaa sisällyttää kotinsa sisustukseen. Marjalla alkaa olla selvä näkemys millaiseksi hän haluaa tämän (ehkä) uuden asuntonsa sisustuksen.

Ilkka Insinööri on myös tullut katsomaan uutta asuntoa. Ilkka on töissä tietotekniikka-alan yrityksessä, ja hänelle ovatkin kaikki tietotekniikkaan liittyvät laitteet ja vempaimet lähellä sydäntä. Hän tapaa kavereitaan säännöllisesti ja tykkää järjestää juhlia kotonaan. Tilaa Ilkan kotiteatterilaitteille pitäisi myös löytyä. Ilkalla on myös 2-vuotias kissa, joka tykkää istua ikkunaladalla ja katsella ulos.

Neljäntenä asuntoa ovat katsomassa Salli Seppälä ja hänen tyttärensä, 16-vuotias Sanni. Sanni on menossa lukioon seuraavana syksynä ja siksi hänen täytyy muuttaa pois kotoa. Salli ja Sanni ovat tulleet katsomaan asuntoa Sannille. Sanni harrastaa käsitöitä ja on ajatellut tekevänsä kesän aikana yhtä ja toista tulevaan kotiinsa. Meri on ollut Sannille läheinen pienestä pitäen; yhdessä perheen kanssa he ovat käyneet kesäisin purjehtimassa saaristossa.

Tiedon esittäminen

Jos suunnittelua tehdään yhdessä, on hyvä koota esitetyt kysymykset, kerättyjä tietoja ja ideoita jonnekin kaikkien prosessiin osallistuvien nähtäville. Virtuaaliset oppimisympäristöt tarjoavat hyvän mahdollisuuden tiedon rakentamiseen, mutta sama voidaan toteuttaa myös liitutaululle, isolle paperille, ilmoitustaululle erillisillä paperilapuilla tai kiinnittämällä seinälle post-it-lappuja. Aihetta kannattaa myös selkeyttää pohtimalla esille nousseiden asioiden yläkäsitteitä ja ryhmittelemällä asioita eri ryhmiin. Samalla voidaan hyvin tarkastella onko kaikki eri näkökulmat otettu huomioon.

UUDEN TIEDON ETSINTÄ

Työskentelyteoriat ja arviointi

Työskentelyteorialla tarkoitetaan oppilaan kirjoittamaa sen hetkistä käsitystä esillä olevasta aiheesta. Tärkeää onkin, että oppilaat kirjoittavat ennakkokäsityksensä esille nousseisiin kysymyksiin, vaikka he eivät tietäisikään ”oikeita” vastauksia. Osa kysymyksistä saattaa olla sellaisia, että ne vaativat vain oppilaan oman määrittelyn ja mielikuvitusta, mutta myös näihin kysymyksiin on hyvä kirjoittaa vastauksia. Vastaukset saattavat olla vääriä tai hassuja, mutta on tärkeää kannustaa oppilaita olemaan rohkeita ja kirjoittamaan. Rohkeisuus ja kannustaminen ovat muutoinkin tärkeitä prosessissa ja opettaja on avainasemassa kannustajan roolissaan.

Uuden tiedon etsintä

Suunnittelun seuraavassa vaiheessa esitettyihin kysymyksiin lähdetään etsimään vastauksia. Apuna voidaan käyttää kirjoja, Internetiä, lehtiä tai mahdollisuuksien mukaan voidaan haastatella alan asiantuntijoita. Oppilaat lukevat, keskustelelevat, tuottavat tietoa toisten luettavaksi ja esittävät omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Näillä tiedon hankinnan vaiheilla on tarkoitus luoda pohjaa varsinaiselle visuaaliselle ja tekniselle suunnittelulle. Kun oppilaat hankkivat tietoa aiheesta, on helpompi lähteä ideoimaan visuaalista puolta.

Tietoa etsittäessä voidaan vielä arvioida tuleeko tutkittava asia tarkasteltua riittävän monipuolisesti. Usein aihetta tutkittaessa ja vastauksia etsittäessä mieleen nousee uusia kysymyksiä. Niitä on hyvä arvioida ja tarvittaessa etsiä niihinkin vastauksia.

Sisustussuunnittelun työskentelyteoriat

Sisustussuunnittelun seuraavassa vaiheessa suunnittelija kirjoitti omat käsityksensä esitettyihin kysymyksiin. Vastaukset olivat varsin lyhyitä ja suppeita. Seuraavassa suunnittelijan koostetut vastaukset.

Miten tilasta saadaan rauhallinen läksyjen tekoa varten?

Tilasta saa rauhallisen, kun siellä ei ole turhaa tavaraa ja kaikille tavaroille on oma säilytyspaikkansa. Värytyksessä noudatetaan selkeää linjaa, ja vältetään liiallisia yksityiskohtia. Jos eristettyä tilaa tarvitaan esim. koulutöiden tekoon, se voidaan järjestää erilaisilla tilanjakajilla. Ne voisivat olla sellaiset, että tarvittaessa niitä voidaan käyttää, mutta kun niitä ei tarvita, ne sulautuvat muuhun sisustukseen tai ne voidaan laittaa pois.

Miten paljon tarvitaan pöytätilaa, laatikoita, hyllyjä jne.?

Pöytätilaa tarvitaan paljon, koska Sanni pitää käsitöistä ja läksyjen tekemiseen ym. tarvitaan tilaa. Tarvitaanko tilaa tietokoneelle?

Säilytysratkaisut pitää huomioida myös. Tietokoneen paikka voidaan suunnitella, vaikka sitä ei olisikaan tällä hetkellä. Paikasta voisi tehdä sellaisen, että se soveltuu muuhun käyttöön kun tietokonetta ei ole. (MUUNNELTAVUUS!)

Miten keittiöstä saadaan toimiva? Mitä sinne tarvitaan?

”Keittiössä” ei tarvita isoa pöytää. Jonkinlainen pöytä on kuitenkin hyvä olla (aamupala ym.), mutta tässä muunneltavuus on myös hyvä. Pöydän ääressä voi tehdä muutakin kuin syödä.. Keittiöön tarvitaan perus ruuanlaittovälineet ja astioita. Kaappien käyttötarkoitus on myös syytä miettiä, esimerkiksi jauhot ja muut raaka-aineet on hyvä pitää lieden lähetyillä, astiat taas lähellä kuivauskaappeja. Keittiöstä saadaan toimiva kun tavarat on sijoitettu sopiviin paikkoihin ja kun keittiössä on tilaa liikkua ja työskennellä. Esim. ruokapöytä ei saa olla liian lähellä kaapistoja.

Miten nukkumatilasta saadaan rauhallinen?

Nukkumatalia voidaan tarvittaessa eristää esimerkiksi verhoilla. Asunto on kuitenkin pieni, ja yksin asuvalla ei varmaan ole paljon häiritseviä asioita asunnossa. Makuusyvennyksen värytys voidaan suunnitella rauhalliseksi.

Miten käsityöharrastukseen liittyvät (mahdolliset) säilytystilaongelmat ratkaistaan?

Pöytätilojen suunnitteluun vaikuttaa Sannin käsityöharrastukset. Mitä käsitöitä hän harrastaa, esim. ompelukoneille tarvitaan tilaa. Neule- ja virkkauslangoille tarvitaan säilytystilaa jne. Säilytystiloja pitää siis suunnitella riittävästi. Riittävä määrä pitää arvioida päättelemällä miten paljon lankoja, kankaita ja muita tarvikkeita asunnossa kerralla on ja kuinka paljon tilaa ne vievät.

Miten mielikuvissa luotu ja haluttu tunnelma saadaan aikaan sisustuksella?

Tunnelma saadaan erilaisilla kankailla ja väreillä. Tummat sävyt raskaampaan sisustukseen, samoin paksummat kankaat. Kirkkaammat värit tuovat raikkautta ja pirteyttä. Rauhallisen tunnelman saa neutraalimmilla väreillä ja muutamalla värisävyllä.

Miksi sisustukseen on hyvä panostaa?

Sisustukseen on hyvä panostaa sen takia, että asumisesta tulee miellyttävämpää ja viihtyisämpää kun kaikille (tärkeille) tavaroille on oma paikka, tilasta tulee rauhallisempi tai ainakin hallitumpi kun eri esineet ja huonekalut muodostavat kokonaisuuden. Ja tietysti on myös esteettisyys, kokonaisuus on kauniimpi kun se on yhtenäinen.

Sisustuksessa käytetyt lähteet

Sisustussuunnittelun tiedon etsinnässä pitäydettiin pääasiassa kirjoissa, vaikka tutkivan oppimisen periaatteisiin kuuluu monien eri lähteiden käyttäminen. Alla on listattu suunnittelun apuna käytetyt kirjat:

- Mack, L. 1988. *Pienten tilojen sisustaminen*. Karisto.
- Rihlama, Seppo. 1999. *Valaistus ja värit sisustussuunnittelussa*. Rakennustieto.
- cs, Marja. 1984. *Keittiö. Sisustajan opas*. WSOY.
- Parikh, Anoop. 1995. *The Book of Home Design Using Ikea Home Furnishings*. Weidenfeld & Nicolson.
- Barnard, Nicholas. 1996. *Kodin suuri sisustus- ja remonttikirja*. WSOY.
- cs, Marja et al. 1985. *Sisustaminen*. Painoapu Oy.
- Manroe, Candace Ord. 1994. *Lighting Ideas*. Little, Brown & Company.
- Jokela, Anu. 2005. *Suomalainen sisustuskirja*. Otava.
- www.sisustus.com

IDEOIDEN TUOTTAMINEN

Tyhjästä on hyvin vaikeaa suunnitella. Prosessin alussa on kehitetty tiedollista pohjaa suunnittelulle, mutta myös mielikuvitus pitää saada suunnittelussa mukaan työskentelemään. Luovien ideoiden tuottamiseksi on olemassa erilaisia apukeinoja, ja niitä onkin hyvä käyttää oppilaiden käsityöllisen suunnittelun tukemisessa. Yksi tällainen apukeino on hyödyntää **elämyslähtöisyyttä**.

Myös **kuvien ja musiikin yhdistämistä** (esim. PowerPoint -esitys) voi kokeilla ideoinnin pohjaksi, tosin tämä vaatii opettajalta hieman vaivannäköä. Muita menetelmiä ovat mm. **aivoriihi- ja muuntelulistamenetelmät**.

Yksittäisiä kuvia voi käyttää apuna ideoiden tuottaminen. Kuvat voivat olla taidekuvia tai vaikkapa lehtikuvia. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että oppilaat selailevat lehtiä innoituksen löytämiseksi, vaan kuvat tulee valita etukäteen ja näyttää ne kaikille yhteisesti. Ideoita voidaan hakea myös lähiympäristöstä: Mitä kaunista näemme ympärillämme? Voimmeko hyödyntää sitä jotenkin? On myös tärkeää muistaa, että yhdessä ideoita syntyy usein enemmän kuin yksin miettien. Tunneilla voidaanakin kokeilla ideoiden tuottamista sekä yksin että yhdessä isommalla porukalla.

Nina Kauppila on koonnut Teeitse-sivuille lisää hyviä vinkkejä ideoiden tuottamisen tukemiseksi.:

ELÄMYKSET SUUNNITELUSSA – LUONTOAIHEITA KÄSITÖIHIN

- Luontoaiheisilla tarinoilla, retkillä ja elämyksellisillä tuokioilla luonnossa voidaan virittää ideoita käsitöiden suunnitteluun. Suunnittelussa voi käyttää kirjojen luontoaiheisia satuja ja kertomuksia. Tarinoita voi keksiä myös itse.
- Luontoretkillä voidaan tarkkailla ympäristöä ja etsiä uusia näkökulmia nähdä luonnon yksityiskohtia. Luonnosta voidaan myös tuoda pieniä esineitä, keksiä niille uusia merkityksiä ja suunnitella niiden avulla aiheita käsityöhön.
- Elämyksellisessä suunnittelussa tärkeää on elämysten kokeminen ja muistelu. Syntyneet ajatukset kehitellään ideoiksi ja niitä muokataan aiheiksi käsitöihin. Samasta aiheesta voi toteuttaa käsitöitä monilla erilaisilla tekniikoilla.
- Internet-sivuilta ja kirjoista sivuilta löydät ohjeita eri tekniikoihin. Tässä esitettyjä aiheita voit toteuttaa esimerkiksi neulomalla ja virkkaamalla, applikoimalla ja ompelemalla, painamalla ja maalaamalla kangasta.

Elämyslähtöinen suunnittelu

Elämyslähtöisessä suunnittelussa liikkeelle lähdetään kunkin kokeman elämyksen kautta. Osallistujien rento asenne on tärkeää prosessin onnistumiseksi. Elämys voidaan hankkia esimerkiksi mielenkiintoisessa historiallisessa miljöössä, kuuntelemalla musiikkia tai katselemalla taidetta. Tärkeää on, että jokainen suunnittelija miettii ja kirjaa ylös omia ajatuksiaan, tunteitaan ja mielikuviaan.

Jokainen analysoi omaa elämystään kirjallisesti ja kuvallisesti. Tällöin elämys muuntuu muodoiksi, väreiksi ja materiaaleiksi. Tuotteen rajoitteet huomioidaan myös, esim. mihin käyttötarkoitukseen ja mille käyttäjäryhmälle tuote suunnitellaan. Näin suunniteltava tuote saa vähitellen visuaalisen muodon.

Lähde: *Leena Vartiainen, elämyskurssi*

Aivoriihi- ja muuntelulista -menetelmä

Aivoriihimenetelmässä katsotaan olevan kolme vaihetta: esi- ja lämmittelyvaiheet sekä varsinainen aivoriihi-istunto. Esivaiheessa varmistetaan siitä, että pohdinnan kohteena oleva aihe on sopiva aivoriihi-istuntoon. Lämmittelyvaiheessa motivoidutaan ideoiden tuottamiseen ja ongelman ratkaisuun. Viimeinen vaihe, aivoriihi-istunto on puolestaan ideoiden tuottamisvaihe.

Aivoriihimenetelmä sopii sellaisiin ongelmiin, jotka ovat avoimia ja joiden ratkaisemiseksi tarvitaan useita erilaisia näkemyksiä. Mikäli ongelma on hyvin laaja-alainen, se kannattaa jakaa osaongelmiin. Osaongelmien on kuitenkin katettava koko alkuperäinen ongelma.

Lämmittelyvaiheessa on tarkoitus vapautua ennakkoluuloista ja ryhmän toimintaa häiritsevistä asioista. Tähän päästään esimerkiksi harjoitustehtävällä, jollainen voi olla vaikkapa uusien käyttötapojen keksiminen tutuille esineille (sakset, hakaneula jne.).

Varsinaisessa aivoriihi-istunnossa pyritään vapautumaan ja annetaan ideoiden tulla omalla painollaan. Syntyneitä ideoita ei saa arvostella tässä vaiheessa lainkaan. Apuna voidaan käyttää erilaisia muuntelukysymyslistoja, esimerkiksi Alex Osbornin kehittämää listaa. Ideoiden tuottamisen jälkeen niitä on tärkeä arvioida ja sitä kautta viedä suunnitelmia eteenpäin.

Lähde: *Suojanen, U. 1993. Käsityökasvatuksen perusteet Helsinki:WSOY*

Käsityön integroinnista muiden aineiden kanssa puhutaan paljon ja suunnittelun lähtökohtia pohdittaessa on hyvä mahdollisuus tehdä yhteistyötä eri oppiaineissa. Pidempiä kirjoja voidaan lukea äidinkielen tunneilla, kuvataiteessa katseltuja taidekuvia tai näyttelyssä nähtyjä maalauksia voidaan käyttää lähtökohtana suunnitteluun. Historian tuntien vierailukohteet tai uskonnotunneilla tehdyt retket esim. kirkkoon voivat toimia innoittajina suunnitteluprosessiin.

Ennen lukemista, katselemista tai vierailua oppilaille on hyvä kertoa, että tätä kokemusta käytetään lähtökohtana myös käsityön tunneilla. Luetusta, nähdystä ja koetusta puhutaan kokemuksen/vierailun tms. jälkeen, ja keskusteluun on hyvä ottaa myös suunnittelun näkökulma mukaan. Mitä koin? Miltä minusta tuntui? Mitkä asiat jäivät mieleeni? Mikä oli kivaa? jne. Koetusta kannattaa kirjoittaa jotain myös paperille, etenkin jos suunnittelua jatketaan joskus myöhemmin.

Ideoiden kehittely eri tekniikoita apuna käyttäen

Kun tietoa on kerätty ja aiemmin esitettyihin kysymyksiin on löydetty vastauksia, voidaan aloittaa suunniteltavan tuotteen / kokonaisuuden ideointi. **Apuna on hyvä käyttää erilaisia luovan ideoinnin apuvälineitä, esimerkiksi kollaasitekniikkaa tai tunnelmalaatikoita, leikeyttä, olemassa olevien tuotteiden tai kokonaisuuksien analysointia, pienoismallien rakentamista, teknisiä kokeiluja, mutta miksei myös piirtämistä.** Mieleen nousevia asioita on hyvä kirjoittaa muistiin kuvien tukemiseksi. Kovin tarkkoja ja yksityiskohtaisia suunnitelmia ei kuitenkaan tässä vaiheessa pidä vaatia, ennemminkin tarkoituksena on jäljempien ”suunnitteluraamien” löytäminen. Jos yksityiskohtia kuitenkin oppilaille tulee mieleen, niitä voidaan kyllä käyttää jatkossa lähtökohtana.

Ideoiden kehittelyn kuluessa tuotettuja suunnitelmia on hyvä käydä yhdessä läpi ja arvioida niitä. Usein omiin suunnitelmiin ”sokaistuu” eikä välttämättä näe kaikkia kehitysmahdollisuuksia. Yhtä tärkeää kuin toisten palaute on myös oma kriittinen suhtautuminen omiin suunnitelmiin. Mikä suunnitelmassani on hyvää? Mistä erityisesti pidän? Mistä en pidä? Voinko jotenkin muuntaa epäkohtia jne.

Sisustus suunnittelu projektissa suunnittelun lähtökohdaksi valittiin *Antoine de Saint-Exupéry* kirjoittama kirja *Pikku prinssi*. Kirja on sivumäärältään aika laaja, joten käsityön tunneilla luettavaksi se ei ehkä kokonaisuudessaan sovi. Kirja on kuitenkin hauska ja mielenkiintoinen lähtökohhta suunnittelulle, joten integroituna äidinkielen kirjan tarinaa voi hyödyntää myös käsityösuunnittelussa.

Alla olevassa kuvassa on piirretty ja kirjoitettu kirjasta mieleen jääneitä asioita, joiden pohjalta suunnittelua on lähdetty viemään eteenpäin.

Kollaasitekniikka

Kollaasin avulla suunnittelija voi ilmaista tuotteen käyttökokemuksen nostattamia tunteita ja ajatuksia kuvallisessa muodossa. Kokemus ja tunteet voivat kohdistua esimerkiksi itse tuotteeseen tai sen käyttöympäristöön. Kollaasin avulla voidaan ilmaista jotain sellaista, mitä sanoin ei ehkä pystytä ilmaisemaan.

Aluksi suunnittelija voi laatia esim. käsitekartan suunniteltavasta tuotteesta tai tulevasta käyttötilanteesta. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä (joskin se saattaa helpottaa kollaasin kokoamista), vaan kuvamateriaalia voi olla käytettävissä heti alusta lähtien.

Kollaasin tekemisessä on hyvä käyttää erilaisia välineitä, esimerkiksi paperia, kuvia, saksia, liimaa, miksei tietokonettakin. Kollaasin tekemiseen on hyvä varata aikaa ja tekijöille tekemisen rauha.

Tunnelmalaatikot

Kaisa Blomstedt on sisustusarkkitehti, joka työssään käyttää tunnelmalaatikoita suunnittelun apuna. Tunnelmalaatikkoon kerätään yhdessä asiakkaan kanssa niitä värejä ja tunnelmia, joita tulevaan tilaan halutaan. Jos asiakas ei jostain väristä pidä, se otetaan pois laatikosta ja laitetaan johonkin muuta tilalle.

Laatikkoon kootut värit ovat sisustuksen alkutekijöitä ja suunnittelija keskustelee niistä yhdessä asiakkaan kanssa. Kaisa Blomstedtin laatikoista löytyy mitä ihmeellisempiä asioita, mm. hiiltynyt ranskanperuna, laventelia, meripihkaa, risuja ja kivi.

Tunnelmalaatikoita voi tehdä myös muun suunnittelun yhteydessä kuin sisustuksen. Laatikkoon voidaan kerätä haluttu tunnelma kokonaisuudesta, esimerkiksi vaikka vaatetuskokonaisuudesta. Laatikkoon voi laittaa eri värejä, materiaaleja, esineitä jne. Laatikon sisältämä kokonaisuus viestii halutusta lopputuloksesta.

Tunnelmalaatikoiden valmistuttua niiden sisältö voidaan esitellä toisille, ja kukin suunnittelija voi samalla kertoa millaista tunnelmaa on laatikollaan ja sen sisällöllä hakenut.

Leikekirja

Tämä tekniikka ei ole toteutettavissa kovin nopeasti vaan on paremminkin pitkän aikavälin työkalu. Suunnittelun tueksi voidaan kerätä lehdistä kuvia, jotka miellyttävät itse. Jos suunnittelija on kiinnostunut esimerkiksi sisustamisesta, voi leikekirjaan kerätyt kuvat ja kommentit koostua pelkästään sisustamiseen liittyvistä kuvista. Mutta leikekirjaan voidaan kerätä myös kaikki itseä miellyttävät kuvat, tai koostaa kirjaan erilaisia tyyliosuuksia. Yleisesti koottu leikekirja toimii hyvin kaikenlaisen suunnittelun virikkeenä ja on siksi hyvä työkalu.

Olemassa olevien tuotteiden tai kokonaisuuksien analysointi

Joskus suunnittelussa päästään liikkeelle kun tutustutaan aluksi jo olemassa oleviin ratkaisuihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia. Usein tuotteita tutkimalla saadaan selville niiden hyviä ominaisuuksia, joita voidaan hyödyntää omassa suunnitelmassa, mutta samalla huomioidaan vielä kehitystä kaipaavat ominaisuudet ja niitä voidaankin parantaa omassa suunnittelussa. Pitää myös muistaa, että tutkimalla jo olemassa olevia tuotteita, voidaan omaan suunnitteluun saada visuaalisia virikkeitä pienistä yksityiskohdista ja tuotteiden muotokielestä jne.

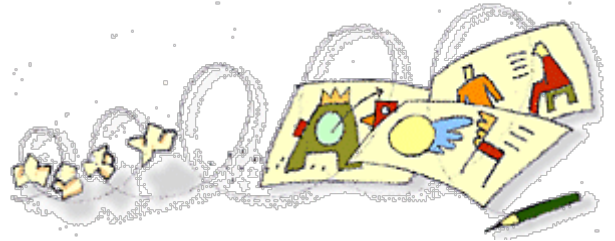
Syntyneiden ideoiden työstäminen

Alustavien ideoiden kirjaamisen, kuvien keräämisen ja kokoamisen jälkeen voidaan aloittaa suunnitelmien jatkokehittäminen. Tässä vaiheessa on hyvä muistaa tiedot, joita suunnitteluprosessissa aiemmin kerättiin. Niitä voi tarvittaessa kerrata, ja ehkä sitä kautta jatkokehittelyssäkin päästään eteenpäin.

Jatkokehittelyssä voidaan keskittyä esimerkiksi johonkin isomman kokonaisuuden osaan, jos kokonaisuutta ei ole tarkoitus toteuttaa kokonaisuudessaan. Suunnittelussa voidaan keskittyä esimerkiksi siihen osaan, joka on tarkoitus toteuttaa tuotteeksi asti.

Sisustussuunnittelun jatkokehitys

Tiedon keräämisen ja ensimmäisten ideoiden piirtämisen, kirjaamisen ja kuvaamisen jälkeen sisustusta lähdettiin suunnittelemaan pidemmälle. Ensimmäiseksi suunnittelussa päätettiin sisustuksen yleiset linjat ja värimaailma. Seuraavaksi määriteltiin asuntoon tarvittavat huonekalut ja niistä piirrettiin asunnon pohjapiirustuksen kanssa samassa mittasuhteessa olevat paperimallinteet.

Suunnitteluajattelulle on tyypillistä siirtyminen visuaalisen, rakenteellisen suunnittelun ja suunnittelua rajoittavien tekijöiden välillä. Niin myös sisustusta suunniteltaessa suunnittelijan ajatukset siirtyivät huoneen visuaalisen ilmeen suunnittelusta huonekalujen sijoittamiseen ja edelleen suunnittelun rajoitteiden pohdintaan (tilan pienuus, huonekalujen koko jne.). Kaikki vaikuttaa kaikkeen, ja siksi suunnittelu onkin niin haastavaa.

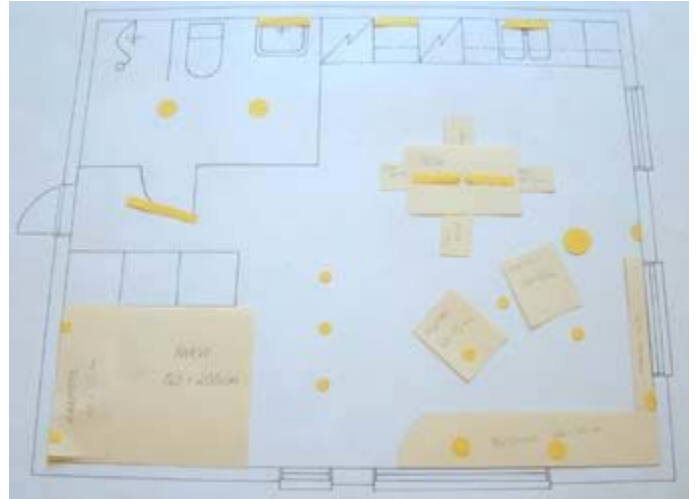
Tästä voi katsoa suuntaa millaiseksi suunniteltu yksiö muodostui:

Asunnon pohjapiirros ja valaistuksen suunnittelu

Huonekalujen sijoittelu ja valaistuksen suunnittelu tehtiin samanaikaisesti. Ensimmäiseksi määriteltiin mitä huonekaluja asuntoon tarvitaan, etsittiin sopivat mallit ja piirrettiin niistä paperimallinteet. Samanaikaisesti mietittiin millainen on asunnon valaistuksen tarve, etsittiin sopivat valaisimet ja piirrettiin myös niistä paperimallinteet.

Huonekalujen sijoittelussa on hyvä käyttää oikeassa mittasuhteessa olevia malleja. Irrallisia malleja on helppo siirrellä ja kun ne ovat oikeassa mittasuhteessa, sijoittelusta tulee todenmukaisempaa. Asunnon pienenä ja huonekalujen suuruus voivat yllättää jopa hieman kokeneemmankin suunnittelijan.

Kuvassa oikealla on asunnon pohjapiirustukseen sijoitettu valonlähteet kirkkaalla keltaisella ja huonekalut persikan värisellä.

Keittiö

Keittiössä päädyttiin yleisilmeen mukaisesti vaalean siniseen kaapistomalliin. Viereisen kuvan keittiö on yleisilmeeltään yksiöön suunnitellun keittiön mukainen. Kaapistot ovat vaaleaa sinistä ja sähkölaitteet metallin harmaata. Keittiömalli on A la Carte -keittiö, ovimallit ovat Neve (L96C mustikansininen) ja Amato alumiinikehyksiset lasiovet. Vetimet ovat HT-vetimet ja kodinkoneet AEG:n. <http://www.alacartekeittiot.com/milano.html>

Huonekalut

Huonekalut asuntoon valittiin varhaisessa vaiheessa yhdessä valaistuksen suunnittelun kanssa. Apuna käytettiin huonekaluliikkeiden kuvastoja sekä Internet -sivustoa www.sisustus.com, jonka linkkisivulla on paljon eri huonekaluliikkeitä.

Kuviin on koottu joitakin asuntoon suunniteltujen huonekalujen kuvia. Kaikista huonekaluista ei ole kuvaa halutun värisestä mallista, mutta kuvat antavat ainakin jonkinlaisen mielikuvan. Ruokapöytä, tuolit, samoin kuin nojatuolit, seinähyllyt ja laatikostot ovat Iskun mallistosta.

http://www.isku.fi/IskuASP/iskuwebfin.nsf/sivut/frameset_koti

Kylpyhuone

Kylpyhuone on varsin ahdas, joten sinne valittiin vaaleat sävyt ja lisäksi keittiötä vasten olevalle seinälle lasitiiliä valoa tuomaan.

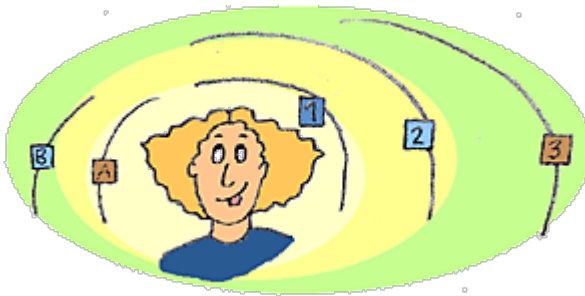
Viereisen kuvan kaappimalli on kylpyhuoneeseen valittu malli. Kaakeleihin valittiin hyvin vaalea sinisen sävy ja koristeeksi tummemman sininen koristelaattaraita.

SUUNNITTELUN JATKAMINEN

Suunnitteluongelmien tarkentaminen

Suunnittelun edetessä myös suunnitteluongelmat tarkentuvat. Tarkemmat kysymykset voivat kohdistua esimerkiksi suunnitelman käytännön toteutukseen.

Jos kokonaisuutta on kehitetty ryhmässä, voi ryhmän eri jäsenet (tai pienemmät ryhmät) keskittyä kukin omaan osa-alueeseen.

Jos isompi kokonaisuus halutaan kuitenkin säilyttää yhtenäisenä, on hyvä, että ryhmä(t) tarkastelevat kehitystyönsä tuloksia (ainakin välillä) yhdessä.

Jos kokonaisuudesta toteutetaan vain jokin osa, voidaan jotain luovaa ideoiden hankkimistapaa tarvittaessa käyttää myös tässä vaiheessa.

Kun suunniteltavan tuotteen ulkonäkö on ideoitu ja suunnitelma alkaa hahmottua, kannattaa aloittaa myös toteutuksen suunnitteleminen. Tässä vaiheessa viimeistään esiin nousee erilaisia kysymyksiä, jotka kannattaa kirjata muistiin. Visuaalinen ja tekninen suunnittelu etenevät rinnastusten, ja joskus lopullisen ratkaisun löytäminen voi tuntua hankalalta. Oppilaita on kuitenkin hyvä kannustaa sinnikkyuteen. Vaivannäkö palkitaan kyllä lopussa!

Suunnittelua voidaan jatkaa periaatteessa loputtomiin. Suunniteltavissa tuotteissa on aina olemassa vaihtoehtoja tehdyille ratkaisuille. Suunnittelun haasteena onkin löytää ihanteellinen ratkaisu tuotteeseen, jota suunnitellaan.

ARVIOINTI SUUNNITTELUPROSESSISSA

Arviointia tapahtuu koko prosessin ajan. Yhdessä suunniteltaessa jokaisen idean ja ehdotukseen on helppo saada palautetta ja tätä mahdollisuutta tulisikin käyttää hyväksi oppitunneilla.

Palautteen avulla suunnitelmat kehittyvät, suunnittelijat kehittyvät ja samalla opitaan itsekin toisten töistä.

Oppilaita on hyvä rohkaista omien suunnitelmien kehittämisessä. Vaikka jonkun toisen suunnitelma saattaisi näyttääkin hienommalta, on oppilaita hyvä muistuttaa, että oma suunnitelmakin on hieno tai ainakin siitä voi tehdä sellaisen kärsivällisellä työllä.

Sisustussuunnittelun arviointi

Esimerkkinä ollutta sisustussuunnittelua ei tällä kertaa viety kovin pitkälle. Jos suunnittelua olisi jatkettu, olisi prosessissa aloitettu uusi kierros kontekstin luomiseen ja tiedon etsimiseen, keskittyen tarkempien kohtien suunnitteluun (esimerkiksi verhot, tyynyt, seinävaatteet, pyyhkeet jne.).

Toteutettu sisustuksen suunnittelu oli varsin vapaata. Kaikkia suunnittelun ulkoisia rajoitteita (esim. sähköpistokkeiden sijainti ja luonnonvalon vaikutus valaistukseen) ei nyt huomioitu.

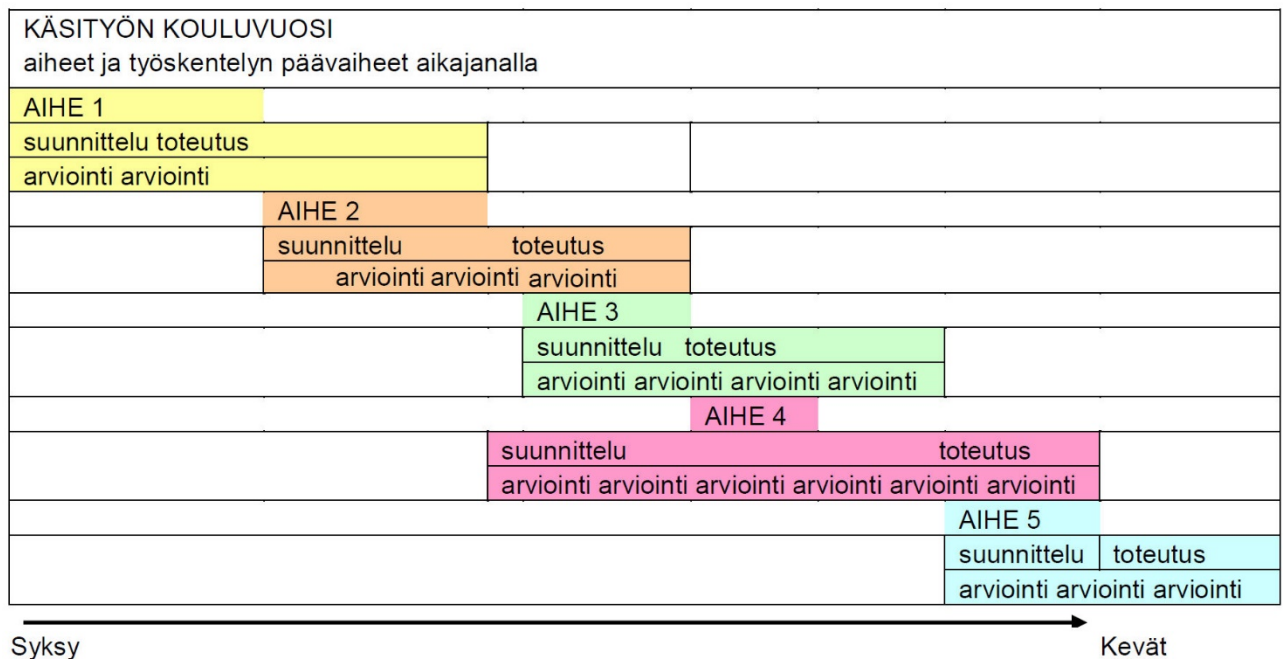
Suunnitteluprosessista voidaan tehdä hyvinkin laaja projekti, jolloin siihen voidaan lisätä esimerkiksi sisustuksen vaatimien kulujen laskeminen (huom. integrointi matematiikkaan). Suunnitelmasta voidaan toteuttaa myös esim. kolmiulotteinen pienoismalli, mikäli aikaa on käytettävissä. Suunnitelmasta voidaan viedä toteutukseen asti vain osa (sisustusesimerkissä vaikkapa seinävaate), jolloin aina uusilla kierroksilla keskitytään pienempään ja pienempään osa-alueeseen.

- **Oppimispäiväkirja**

Oppilaiden tehtäväksi voi antaa oppimispäiväkirjan kirjoittamisen prosessin aikana. Jos oppitunnilla ei haluta käyttää aikaa kirjoittamiseen, eikä sitä haluta antaa kotitehtäväksi, on kokemuksista kuitenkin hyvä keskustella jokaisen tunnin päätteeksi. Miltä suunnittelu on tuntunut? Mikä on ollut vaikeaa / helppoa? Onko prosessissa ollut ongelmia ja miten ne voitaisiin ratkaista? Jakamalla kokemuksia ymmärrys prosessin etenemisestä syvenee. Ongelmitta suunnittelu ei varmasti etene, mutta muiden kokemuksista ja ehdotuksista saattaa olla apua omien suunnitteluongelmien ratkaisemisessa.

- **Suunnittelun jakautuminen kouluvuoden ajalle**

Alla olevasta kuvassa näet esimerkin suunnittelun jakautumisesta kouluvuoden ajalle. Kaaviossa on esitetty prosessin päävaiheet (suunnittelu ja toteutus) aikajanalla. Malli on vain yksi vaihtoehto siitä, miten työt voidaan jaksottaa lukuvuoden ajalle. Se, mitä kukin aihe sisältää riippuu luokka-asteesta ja opetussuunnitelman sisällöstä. Suunnittelua voidaan ”tehdä varastoon”, eli syksy voidaan aloittaa suunnittelulla ja tulevia töitä laittaa mieleen muhimaan ennen varsinaisen aihealueen aloittamista. Suunnittelulle olisi hyvä löytää aikaa jo edellisen työn toteutuksen aikana, jolloin työtä voi kehittää pidemmän ajan kuluessa. Arviointi on oleellinen osa koko käsityöprosessia ja se onkin merkitty koko prosessin ajalle.

- [Taideteollisen korkeakoulun sivut sommittelusta](#)
– sivuilla tuhti tietopaketti sommittelun perusasioista
- [Ampiainen.fi – Arkkitehtuurin ja muotoilun päivä koulussa](#)
– sivuilla on hyviä tehtäviä suunnitteluun liittyen arkkitehtuurin ja muotoilun näkökulmasta
- [Polut -tietoa design-oppimisesta](#)
– sivusto käsittelee designia ja sen oppimista
– sivuilta löytyy tietoa, esimerkkejä ja erilaisia työkaluja designosaamiseen liittyen
- [Esineet ennen, nyt ja tulevaisuudessa](#)
– sivustolla esitellään laajasti Laajasalon koulun 4.-5.-luokkien projekteja
– oppimisessa on hyödynnetty tutkivan oppimisen mallia